

Vil du komme hit og snakke litt med meg?

*Naboprattens rolle under den norske kommunereformen
(2014–2017)*

Shall we talk?

The role of ‘neighbour talk’ during the implementation of the Norwegian Local Government Reform (2014–2017).

Stine Ravndal Nygård

Ph.d. Samfunnsvitenskap, ledelse, Universitetet i Stavanger

stine@bjornson.no

Sammendrag

Innenfor skandinaviske organisasjonsstudier har Nils Brunssons teoretiske perspektiver stor forskningsinteresse. I de tilfeller der prat inkluderes i studiene, er det derfor vanligvis i sammenheng med «organisatorisk hykleri». Hvilken verdi prat får når hykleriet uteblir, er samtidig viet lite oppmerksomhet. I denne artikkelen stiller jeg spørsmål om pratens rolle og betydning i nabosamtalene mellom Time, Klepp og Hå kommune ved gjennomføringen av kommunereformen. Reformen utgjør et spesielt interessant case for studien siden nettopp prat ble plassert som reformens sterkeste reformgrep. Basert på to teoretiske perspektiver på prat avdekker artikkelen at prat mellom kommunene ikke dreide seg om produksjon av ideologi. Pratens rolle og betydning var heller en forutsetning for å skape handling. Artikkelen argumenterer videre for at prat som handling lot seg identifisere ut fra to dimensjoner; etablering av et fellesskap på tvers av organisatoriske grenser og etablering av en felles virkelighet.

Nøkkelord

Den norske kommunereformen, nabopratt, prat som handling, fellesskap

Abstract

Within Scandinavian organizational studies, Nils Brunsson's theoretical perspectives are of great research interest. On this basis, talk is most often mentioned in relation to “organizational hypocrisy”. At the same time, little attention is devoted to the value of talk when hypocrisy is absent. This article analyses the role and significance of talk inside the negotiation between the municipalities of Time, Klepp and Hå through the implementation of the Norwegian Local Government reform. Based on two theoretical approaches, the results of the study show that talk between municipalities was not exclusively about the production of ideology. The significance of talk was rather to develop action. Further, talk as action was identified in two dimensions: by establishing a fellowship across organizational boundaries, and by establishing a common reality.

Keyword

The Norwegian Local Government reform, neighbour talk, talk as action, fellowship

Innledning

Prat ble kommunereformens (2014–2017) sterkeste reformgrep. Gjennom pålagt og forventet «nabopratt»¹ skulle kommuner i samhandling med sine nabokommuner utforske og vurdere muligheten for kommunesammenslåing og på den måten innfri reformens mål og reformatorens intensjoner. I denne artikkelen stiller jeg følgende spørsmål: Hvilken rolle fikk prat under gjennomføringen av kommunereformen, og hvilke betingelser bør være til stede for at prat kan lykkes som reformgrep?

Det er flere forhold som aktualiserer problemstillingen, blant annet hvordan nabopratt gikk fra å være et begrep brukt for å ufarliggjøre arbeidet kommunene skulle gjøre, til å bli navnet på et styringsgrep som la føringer for kommunenes forhandlinger. Prat ble dermed langt på vei det som definerte resultatet av en av landets største interorganisatoriske reformer siden tusenårsskiftet (Nygård, 2021; Nygård & Blindheim, 2021; Nygård & Holmen, 2020). I tillegg har man innenfor organisasjonsteoretisk forskning lang tradisjon med å fremheve tre nøkkelvariabler som muliggjør eller begrenser reformprosesser. Variablene er formell struktur, fysisk struktur og demografi (Egeberg, 1984; Egeberg & Trondal, 2018). I hvilken grad interaktive og sosiale prosesser, for eksempel prat, påvirker et reformforsøk, er mindre utforsket.

For å søke svar på problemstillingen har jeg observert møter mellom tre utvalgte kommuner: Time, Klepp og Hå kommune. Kommunene gikk sammen for å vurdere en mulig kommunesammenslåing og for å svare på invitasjonen fra daværende kommunal- og moderniseringsminister, Jan Tore Sanner. Invitasjonen var tuftet på det et bredt stortingsflertall hadde uttrykket tydelige forventninger om, nemlig *dialog* mellom nabokommuner i forbindelse med gjennomføringen av reformen (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). «Vi legger frem en klar prosess som kommunene skal forholde seg til, så nå forventer jeg at kommunene tar initiativ og deltar», utdypet ministeren i et intervju (Bergensavisen, 2014, s. 9). Forventningen om dialog mellom kommunene ble begrepsfestet som «nabopratt». Begrepet ble for første gang anvendt i en avisartikkel² 14. mai 2014, publisert direkte etter pressekonferansen der kommunereformen ble presentert.³

Senere i reformperioden ble oppfordringen til nabopratt presisert som en *utredningsplikt* kommunene selv skulle ta aktivt initiativ til (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016a, s. 25). Det lå altså en forventning utover det at kommunene måtte vurdere om de kunne klare seg alene de neste tiårene. Utredningsplikten innebar at kommunene skulle ha dialog med nabokommuner, utgreie og vurdere aktuelle alternativer for så å ta stilling til om de ønsket sammenslåing, og eventuelt hvilke kommuner de ønsket å gå sammen med (Kommunal- og forvaltningskomiteen, 2015, s. 35). Prat ble med dette anvendt som en mer eller mindre bevisst politisk styringsmekanisme som skulle bidra til å realisere reformens mål og reformatorens intensjoner. Ut fra kommunenes utredningsplikt var reformens utfall ikke utelukkende betinget av styring og kontroll fra nasjonale myndigheter. Utfallet av

1. Gjennom reformperioden (2014–2017) er begrepet «nabopratt» og «nabopratten» anvendt henholdsvis 689 og 675 ganger i norske aviser. Antall avisartikler som anvender «nabopratt»: 19 (2014), 264 (2015), 342 (2016), 64 (2017): totalt 689. Antall avisartikler som anvendte «nabopratten»: 135 (2014), 208 (2015), 275 (2016), 57 (2017): totalt 675 (kilde: Retriever, 13. mai 2019).

2. Tittelen på avisartikkelen var: «Sanner ber kommunene starte nabopratten» (Iversen, 2014).

3. I standardforedraget og håndnotatene utarbeidet i forbindelse med kommuneproposisjonen 2015 ble ikke begrepet «nabopratt» anvendt. Der stod det: «Allerede til høsten vil statsråden invitere alle landets kommuner til å starte prosesser for å avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner». Blant offentlige dokumenter dukket begrepet først opp i et internt dokument hos Kommunal- og moderniseringsdepartementet, høsten 2014: «Statsråden har nå invitert kommuner til nabopratt» (Kilde: e-postkorrespondanse med ansatt i Kommunalavdelingen.) Videre ble begrepet anvendt i «Kommuneproposisjonen 2016» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016b, s. 30).

reformen var også betinget av *prat* – ulik grad av verbal kommunikasjon – mellom involverte aktører i kommunene (Nygård, 2021).

I neste avsnitt presenterer jeg artikkelens teoretiske tilnærminger til *prat*: *prat* som ideologi (Brunsson, 2002) og *prat* som handling (f.eks. Cunliffe, 2009). Deretter følger en beskrivelse av valgt case, forskningsmetode og gjennomføring. I påfølgende del, med utgangspunkt i artikkelens etablerte teoretiske rammeverk, analyserer jeg studiens datamateriale. Til slutt følger konklusjon og avsluttende refleksjoner.

Teoretisk rammeverk

For å forstå *pratens* rolle ved gjennomføringen av kommunereformen, og de betingelsene som bør være til stede for at *prat* skal lykkes som reformgrep, presenterer jeg i artikkelen to teoretiske tilnærminger til *prat*. Innenfor den første tilnærmingen blir *prat* forstått som et instrument som produserer ideologi, og som organisasjoner anvender i møte med differensierte krav i deres omverden. Tilnærmingen er sentral innenfor skandinaviske organisasjonsstudier og blir ofte referert til i diskusjoner rundt organisasjoners hykleri (Brunsson, 2002). Den andre tilnærmingen som artikkelen løfter frem, betrakter også *prat* som et instrument, men her bidrar *prat* i hovedsak til produksjon av handling. *Prat* forstås da som en mikroprosess eller en intraorganisatorisk dynamikk som har betydning for den aktuelle situasjon organisasjonen står overfor. Videre følger en utvidet beskrivelse.

Prat som ideologi

Innenfor skandinaviske organisasjonsstudier relateres *prat* tradisjonelt til Nils Brunssons (2002) tese om organisasjoners hykleri. I møte med inkonsistente krav blir *prat* betraktet som en responsstrategi som utvikler og promoterer ideologier, og som skaffer og opprettholder organisasjonens legitimitet uten at det resulterer i faktisk atferd i tråd med promotert ideologi. *Prat* resulterer med andre ord i hykleri (Brunsson, 2002, s. 27). I slike tilfeller gir organisasjoner seg ut for å praktisere eller representere noe som ikke gjenspeiler virkeligheten. Eksempelvis kan en organisasjon uttale at de er opptatt av likestilling og mangfold, mens organisasjonskartet kan vise kun mannlige ansatte i lederstillinger. Dette bryter med vår tradisjonelle forståelse innenfor beslutningsteori, der *prat* og beslutning i én retning vil forsterke en handling i samme retning. Ved hykleri ser vi nemlig det motsatte – hvordan *prat* i én retning demper forventningene om handling i samme retning (Brunsson, 2003, s. 205).

Brunsson forklarer hykleri som organisasjoners strategiske disintegrasjon mellom differensierte krav og forventninger i organisasjonens omverden (Brunsson, 2002). I lys av dette er ikke hykleri utelukkende noe umoralsk og negativt. For en organisasjon kan hykleri også være mer eller mindre nødvendig. Spesielt gjelder dette politiske organisasjoner. Brunsson (2002 s. 27) skriver at innenfor den idealtypiske politiske organisasjonen er ideologi en sentral responsstrategi som anvendes for å vinne legitimitet fra omverdenen, og for å håndtere inkonsistente normer. I dette arbeidet fremstår nettopp *prat* som en sentral komponent. I lys av gjennomgangen over oppsummeres *prat* som statisk legitimerende – et instrument organisasjoner anvender for å promotere ideolog og vinne og opprettholde legitimitet (Brunsson, 2002, s. 27).

Prat som handling

Nøkkeldimensjonen innenfor det andre perspektivet på *prat* er at aktører *prater* sammen ut fra et ønske om å *skape* mening eller handling (Cunliffe, 2009). Aktører og deres tilhørende sosiale orden (for eksempel en organisasjon) inngår i en relasjonell praksis der aktørene selv

er med på å etablere og utvikle de strukturer de befinner seg innenfor, og som videre påvirker deres handlinger (f.eks. Cunliffe, 2009, s. 57–59). Prat blir med dette ikke bare en måte å beskrive eller formidle verden på, som ved produksjon av ideologi eller fakta. Prat blir også en del av hvordan aktører ser, handler innenfor og erfarer verden i direkte forbindelse med uttalelsen, men også på et senere tidspunkt (Christensen et al., 2020; Cunliffe, 2009, s. 60).

I forlengelsen av dette er Berger og Luckmanns tese om sosiale realiteter og identiteter, som etableres og vedlikeholdes gjennom samtaler og sosial interaksjon, interessant (Berger & Luckmann, 1966, sitert i Cunliffe, 2009, s. 60). Berger og Luckmann har et dialektisk utgangspunkt og setter sammen «(...) Webers forståelse av den sosiale virkelighet som et produkt av menneskelig handling tillagt mening (Verstehen), og Durkheims forståelse av den sosiale virkelighet som noe kollektivt objektivt» (Wadel & Wadel, 2007, s. 49). Et slikt utgangspunkt gjenspeiler virkeligheten som et menneskelig produkt, men samtidig et produkt som også virker tilbake på mennesket (s. 50). Den virkelighet aktører befinner seg innenfor, for eksempel en organisasjon, er dermed sosialt konstruert.

Innenfor en teoretisk tilnærming der prat blir tett forbundet med handling, er også Habermas (1984) aktuell. Spesielt treffende er argumentet om at menneskelig kommunikasjon er selve virkemiddelet til rasjonalitet (Eriksen & Weigård, 2003, s. 4). Gjennom interaksjon og kommunikasjon, ved å kontinuerlig kunne teste, stille spørsmål og evaluere argumenter med hverandre, finner mennesket bedre løsninger (Eriksen & Weigård, 2003, s. 2–4; Habermas, 1984). Mennesker har mulighet til å la seg lede av en oppnådd felles enighet. Dette har paralleller til Cunliffes (2009, s. 70) argument om at det å skape mening om det som er rundt oss, ikke bare er en intellektuell aktivitet som tar plass i våre hoder ved bruk av teori og metoder. Mening skapes også gjennom den praktiske, rasjonelle og forståelsesfulle *samtalen* med andre. Og det er nettopp gjennom samtaler, ved bruk av språk i interaksjon sammen med andre, at vi muliggjør endring og organisasjoners utvikling. Det er også gjennom samtalen at vi opplever engasjement og kan etablere gjensidig forpliktelse til en kollektiv handling (Maitlis & Christianson, 2014). Gjennom prat finner deltakere trygghet og støtte til å ytre meninger samt et mulighetsrom til å tilpasse sine argumenter i en felles retning og etablere en felles agenda. Praten har med dette en sosial rolle eller betydning som kommer til uttrykk gjennom det å tilhøre et fellesskap og et gjensidig tillitsforhold. I slike tilfeller vil det være krevende for deltakere å bryte etablerte relasjoner eller å forlate allerede påbegynte samtaler eller samarbeid (Wadel, 1999).

Fellestrekket ved dette er at prat fremstilles som en prosess som utspilles i en *interaksjon*. Prat og dens betydning er med andre ord noe mennesker frembringer *sammen med andre* (Becker 1986, sitert i Hallett & Ventresca, 2006, s. 216). Prat er ikke noe statisk legitimerende – et instrument anvendt for å vinne eller bevare organisasjoners legitimitet (Brunsson, 2002). Prat er heller noe bevegelig og utviklende som mennesker anvender sammen for å skape eller etablere forutsetninger for handling (f.eks. Cunliffe, 2009; Hallett & Ventresca, 2006). Kort oppsummert: « (...) words are not just word, they do things» (Cunliffe, 2009, s. 9).

En sentral forutsetning for å få til denne type prat er vedvarende *tillitsnære relasjoner*. Mennesket må oppleve trygghet overfor andre mennesker som er involvert i den aktuelle prosessen, for å kunne involvere seg, bidra og dele informasjon og kunnskap. Nettopp dette vil kunne styrke sannsynligheten for bevegelse, også i tilfeller der det er ubalanse mellom maktforhold (Edmondson & Lei, 2014). Tillit er en betingelse som også løftes frem i artikkelen til Klemsdal og Kjekshus (2019). I deres studie vektlegger de spesielt betydningen av tillit hos involverte aktører ved implementering av reformer, og hvordan tillit kan styrkes ved etablering av analoge møter eller rom der aktørene har anledning til å utveksle meninger med en «senket guard». En annen forutsetning for at prat skal resultere i handling, er

organisering. Prosessen som skal gjennomføres, endringstiltaket eller reformen, må organiseres på en måte som tillater at involverte mennesker møter hverandre, og at de har mulighet til å forhandle og fatte beslutninger. Med andre ord: Hvordan en reform er tenkt gjennomført, vil påvirke i hvilken grad prat mellom involverte aktører kan realiseres i faktisk handling (Nygård & Blindheim, 2021; Nygård & Holmen, 2020). Betydningen ulik organisering har for reformes utfall, er spesielt diskutert i Nygård (2021). Her fremheves designelementene tid, koordinering, gjennomføringslogikk og beslutningsmyndighet samt ulike sammensetninger av elementene og deres effekter.

Formålet med ovennevnte teoretiske perspektiver er å analysere pratens rolle ved gjennomføringen av kommunereformen. Sentrale spørsmål i denne sammenheng er om nabopratt var noe kommunene angivelig deltok i for å innfri kravet fra reformatoren om å vurdere mulige kommunesammenslåinger, eller om praten i større grad var tuftet på et ønske om konkret handling. Altså: Hvilken rolle fikk praten? Videre er jeg også på jakt etter betingelser, som i den grad de er til stede, vil kunne øke sannsynligheten for at prat skal lykkes som reformgrep.

Nabopratt på Jæren

Artikkelens utvalgte case er nabopratten mellom Time, Klepp og Hå kommune, lokalisert i Rogaland. Nabopratten utgjør et interessant case for studien. For det første ble nabopratten allerede ved reformens oppstart beskrevet i media som forbilledlig og et prakteksempel på velorganisert nabopratt med stort potensial for å lykkes (etablere en ny kommune). «Jæren er Sanners håp», var en overskrift i Stavanger Aftenblad fredag 8. januar 2016 (Hetland, 2016). For det andre ble potensialet på Jæren også bemerket av sentrale myndigheter. I et intervju med Stavanger Aftenblad argumenterte blant annet daværende kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner tydelig for en ny kommune på Jæren. «Her er det tre kommuner som har et sterkt alternativ, nemlig å lage en sterk velferdskommune, Jæren kommune, som både kan ivareta gode velferdstjenester og jordvernet på en god måte og bli attraktive for nye investeringer» (Søndeland, 2016). Ordførere og rådmenn⁴ fra de representative kommunene ble også invitert til erfaringsutveksling på kommunal- og moderniseringsministerens kontor.

Til slutt er det flere lokale forhold ved Time, Klepp og Hå kommune som underbygget troen på at reformen skulle lykkes. Blant annet har kommunene flere fellesreferanser, både når det gjelder identitet og historie. Innbyggerne i kommunene omtaler seg som jærbuer, de bor på Jæren, de prater «jærsk» og leser lokalavisen «Jærbladet». Kommunene har også likhetstrekk når det gjelder areal, industri, geografisk plassering og innbyggertall. I tillegg har de en felles historiearv, flere interkommunale samarbeid og erfaringer fra tidligere forsøk på kommunesammenslåinger dem imellom (Nygård & Holmen, 2020). Ved inngangen til naboprattene var flertallet av deltakerne i nabopratten positive til en mulig kommunesammenslåing. Det vil med andre ord si at de deltakerne som var skeptiske til det samme spørsmålet, var i mindretall. Dette ga håp om et vellykket reformforsøk på Jæren.

Fremgangsmåte og metode

Nabosamtalene på Jæren ble organisert i to arbeidsgrupper: en styringsgruppe og en rådmannsgruppe. Styringsgruppen bestod av ordførere, varaordførere, lederen for det største

4. Tittelen rådmann er nå endret til kommunedirektør.

opposisjonspartiet og rådmenn fra samtlige tre kommuner. Rådmannsgruppen bestod av rådmenn fra kommunene samt innleid prosjektleder. Time kommune var tildelt sekretærrollen i arbeidet og var derfor representert med en administrativ ansatt under samtlige møter. Møtene til styringsgruppen var åpne for offentligheten. Likevel hadde jeg i forkant av datainnsamlingen fått samtykke fra rådmannsgruppen til å observere de møtene jeg anså som relevante. Det ble i tillegg orientert om min tilstedeværelse og agenda under første møte med styringsgruppen, og det ble distribuert et informasjonsskriv til administrasjonen i samtlige involverte kommuner.⁵

I en periode fra høsten 2015 til våren 2016 foretok jeg observasjoner i ulike forhandlingsmøter i begge arbeidsgruppene. Tabell 1 gir en oversikt over antall møter og tidsbruk i de to arbeidsgruppene. Utover møter i arbeidsgruppene observerte jeg en fellessamling for kommunenes tillitsvalgte samt et felles formannskapsmøte og kommunestyremøte. Observasjoner utgjør studiens primære datakilde.

Tabell 1. Observerte møter under nabosamtalene på Jæren.

Gruppenavn	Antall observerte møter	Tidsbruk
Styringsgruppen	8	25,5 timer
Rådmannsgruppen	6 ^a	14 timer

^a Totalt ble det i perioden gjennomført åtte møter mellom rådmenn i de representative kommunene. Jeg fikk ikke adgang til to av møtene.

Observasjonsnotatene ble forfattet i et observasjonsskjema bestående av to kolonner: en kolonne for tema/sak som skulle diskuteres under møtet, og en kolonne for utbrodering av argumenter, sitater og andre innspill. I tillegg hadde observasjonsskjemaet et åpent felt der jeg noterte stemningen i rommet, direkte henvendelser og spørsmål til oppfølging. Jeg noterte også deltakernes refleksjoner i forbindelse med uformelle feltsamtaler – ikke-avtalte intervjuer mer lik den daglige praten folk imellom (Buvik et al., 2020; Wadel, 1991, s. 47). Slike feltsamtaler oppstod spesielt i pauser eller etter at møtene var avsluttet.

Under observasjonene ble jeg gjentatte ganger bevisst på min rolle som aktiv grensesetter. Blant annet måtte jeg forholde meg til deltakere som betraktet meg som et gruppelem. Det førte til at jeg fikk innsikt i prosesser, synspunkter og personlige interesser langt ut over det jeg søkte svar på. Jeg forsøkte å utligne dette ved å aktivt være bevisst på min status som forsker og min medformende kraft, altså hvordan min tilstedeværelse påvirket samtaleleemner og innhold (Buvik et al., 2020; Guillemin & Gillam, 2004). Jeg var også opptatt av å sortere hvem informasjonen var rettet mot, og hvem informantene opplevde at de delte informasjon med. Aase og Fossåskaret (2014) skriver at i de tilfellene der forskeren har fått informasjon gjennom samhandling i statussett av fortrolig karakter, er det viktig at forskeren behandler feltnotater strengt. Jeg har valgt å ekskludere all informasjon som jeg ble kjent med utenfor min forskerstatus. Videre valgte jeg å anonymisere alle egennavn. Likevel, ut fra casets karakter, beholdt jeg kommunenavn og stillingskategorier som rådmann og politiker.

Som sekundær datakilde anvendte jeg data fra intervjuer med to ansatte i Kommunalavdelingen, som er organisert under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Informantene var blant de tre i avdelingen som i størst grad var involvert i arbeidet med reformens utforming. Deres refleksjoner rundt «nabopratt» som begrep, opphav og reform-

5. Datainnsamlingen er meldt inn og godkjent av NSD.

grep er særlig relevant for artikkelens innledning og analyse. Jeg benyttet båndopptaker under intervjuene,⁶ og hvert intervju ble i sin helhet transkribert i ettertid.

For å søke svar på artikkelens problemstilling valgte jeg en abduktiv forskningsstrategi i analysearbeidet. Abduksjon er, i sin opprinnelige form, en type kognitiv logikk mennesker kontinuerlig anvender for å komme frem til en slutning som gir den best mulige forklaringen i en valgt situasjon. I denne prosessen tar mennesket utgangspunkt i observasjoner, forhåndsforståelser og annet tilgjengelig materiale (Martela 2015, s. 549). En abduktiv forskningsstrategi ga meg altså mulighet til å resonnere og trekke plausible slutninger basert på mitt, til enhver tid tilgjengelige, konseptuelle rammeverk og sett med ideer (Danermark et al., 2005). Jeg var med andre ord ikke utelukkende på jakt etter hvilken teori som var den antatt riktige; jeg søkte heller etter teorier som jeg opplevde som meningsfulle tilnærminger til mine data. Mitt anliggende med dette var å stille spørsmål for å frembringe kunnskap og begreper som viste forbindelser og relasjoner i mitt datamateriale som ikke nødvendigvis var forventet (Danermark et al., 2005; Dey, 2004, s. 91; Weick, 1989).

Under analysearbeidet betraktet jeg det innsamlede datamaterialet ved bruk av ulike teoretiske tilnærminger. På denne måten ble jeg kjent med flere forhold som den observerte virkeligheten besto av (Timmermans & Tavory, 2012). Under første gjennomlesning var jeg for eksempel opptatt av hvordan deltakerne vurderte og legitimerte reformatorens bestilling av «nabopratt». Min analyse var på dette tidspunktet farget av perspektivet «prat som ideologi» (Brunsson, 1985, 2002). Etter flere gjennomlesninger oppdaget jeg at prat mellom kommunene var tuftet på noe annet enn kommunenes ønske om å opprettholde eller vinne legitimitet. Prat mellom utvalgte kommuner var i større grad tuftet på muligheten til å realisere reformens mål. Gjennom analysearbeidet forfulgte jeg denne «oppdagelsen» (prat som handling) og forsøkte å danne meg en bedre forståelse av det spesifikt observerte. I samsvar med abduktiv forskningsstrategi valgte jeg å inkludere andre relevante teoretiske tilnærminger til prat (Danermark et al., 2005). Samlet ga det teoretiske bakteppet meg to kategorier som jeg anvendte for å sortere min empiri. Kategoriene var organisering og sosiale forhold som blant annet samhold, tillit, tilhørighet og forpliktelse. Antakelsen var at kategoriene ville skille seg fra hverandre innenfor utvalgte perspektiver og på den måten bidra til å besvare artikkelens forskningsspørsmål.

Analyse

Kalenderen viser 29. september 2015. Jeg er på vei inn til det første møtet for den utnevnte styringsgruppen. Møte kan være det første steget i retning av en ny storkommune på Jæren. På veien inn hilser jeg på tydelig spente rådmenn. En av dem forklarer at de er spesielt usikre på hvordan politikerne vil ta eierskap til og møte denne prosessen. Innen i møterommet ser jeg både ordførere (tidligere og nyvalgte etter kommunevalget), opposisjonsledere, varaordførere, rådmenn, sekretærer og en ekstern innleid prosjektleder. Alle er samlet rundt bordet, som er plassert i en hesteskoformasjon. Rådmannen i Time kommune tar ordet og ønsker velkommen (obs. 29.09.15).

Observasjonsnotatet er hentet fra det første møtet i nabopraten mellom Time, Klepp og Hå kommune. I løpet av møtet ble kommunene enige om hvem som skulle være leder i styringsgruppen, og øvrige deltakere. De ble også enige om at administrativt ansatte fra Time kommune skulle påta seg oppgaven som sekretariat. Videre fikk rådmennene tildelt ansvar for å koordinere og organisere innholdet i møterekken. De fikk også ansvar for å tekstlig

6. Hvert intervju hadde en varighet på i overkant av en time.

bearbeide utkastet til intensjonsavtalene mellom hvert møte i styringsgruppen. En ekstern prosjektleder skulle bistå med kunnskap og erfaring i rådmennenes arbeid. Under det første møtet ble det også enighet om at innbyggere, tillitsvalgte, næringslivet og andre interessenter kunne være til stede under fremtidige møter i styringsgruppen. En deltaker oppsummerte beslutningene rundt organiseringen av nabopraten slik: «Vi har lagt opp til en ekstremt åpen prosess» (obs. 29.09.15).

Gjennomgangen over gir en kort beskrivelse av nabopratenes strukturelle rammer. I den følgende analysen vil jeg særlig fremheve to forhold som lot seg identifisere som fremtredende innenfor nabosamtalen på Jæren: etableringen av et fellesskap og en felles virkelighet.

Etablere et fellesskap

Det er flere forhold ved reformarbeidet som forsterket opplevelsen av et fellesskap. Ved oppstarten av nabosamtalen betraktet flere deltakere i styringsgruppen bestillingen og mandatet fra nasjonale myndigheter som tvetydig og diffust. Noe av det som ble diskutert i oppstarten, var derfor hva kravet om naboprater faktisk innebar, hva samtalene dem imellom skulle inneholde, hvor mange ganger de skulle møtes, og hva sluttresultatet av nabosamtalene skulle være. Til tross for denne usikkerheten fant kommunene trygghet i å være sammen og prate frem en felles løsning: en intensjonsavtale for Jæren kommune (f.eks. Ahrne, 2009; Ahrne, 2014, s. 18–19, 28).

Videre ble tanken om et «felles vi» styrket gjennom måten deltakerne ordla seg på i ulike innlegg og kommentarer: «Hvis du tenker en fremtidig kommune (...)», «I en ny kommune har vi (...)», «Hva skal vi satse på?» (obs. 19.10.15). Deltakerne var med dette opptatt av hva den nye kommunen kunne være og bli, og ikke minst at den tilhørte dem alle. En illustrerende episode er hentet fra en gruppe deltakere som kjørte sammen til et av møtene. Da de ankom møtelokalet, fortalte de med munterhet og engasjement hvordan de under bilturen hadde pratet om at de i fremtiden gjerne vil være kollegaer i samme kommune, og hvor givende det kunne blitt (obs. 23.11.15). At deltakerne betraktet seg som en del av et fellesskap på tvers av egne kommunegrenser, ble også bekreftet da de gjentatte ganger fremhevet ønsket om å etablere «Norges største landbrukskommune» (obs. 16.12.15).

Tilhørighet og fellesskap skapte videre en forpliktelse blant deltakerne. Dette kom blant annet til uttrykk gjennom gjensidig deltakelse og initiativ i diskusjonene. Observasjonsnotatene viste også deltakernes engasjement for å finne en felles løsning og en interesse for å bli kjent med hverandres styrker og svakheter. I dette arbeidet var rådmennenes rolle sentral. De tilrettela for at hver kommune fikk komme med innspill og bidra til å utforme innholdet i møtene. Rådmennene var også opptatt av å inkludere alle deltakerne og legge opp til en rettferdig prosess. Dette kom blant annet til uttrykk da en rådmann stilte følgende spørsmål: «Hvordan skal vi ha det når vi snakker sammen?» (obs. 29.09.15).

Opplevelsen av å tilhøre et fellesskap er tett forbundet med gruppens grad av psykologisk trygghet (Edmondson & Lei, 2014). Denne studien viser at deltakerne i nabopraten på Jæren våget å fremme upopulære meninger og ønsker for den nye kommunen, vel vitende om at det var uenighet blant deltakerne i rommet. På Jæren ble for eksempel jordvern og hvordan det skulle omtales i intensjonsavtalen, et tema som «blusset opp» under flere møter. Deltakerne våget også å vise følelser og usikkerhet og uttrykke hvilke saker de opplevde som krevende. Til tross for dette forble partene ved forhandlingsbordet og fortsatte å ta initiativ, dele kunnskap og informasjon (Nygård & Holmen, 2020).

I gruppen var det også aksept for en uformell tone. Observasjonsnotatene viser flere episoder med morsomheter og uformelle kommentarer. Under følger et eksempel:

Jeg ankommer Hå rådhus samtidig som to representanter fra Klepp kommune og ordfører i Time kommune. Resepsjonsområdet i rådhuset er nylig pusset opp, og representantene kommenterer straks at siden den nye kommunen skal ha det beste fra alle, tar de gjerne denne resepsjonen. «Og dette fruktfatet», legger en av de lattermildt til (obs. 21.01.16).

Det uformelle særpreget ble bemerket av deltakerne selv. Under det siste møtet på Jæren sa en av dem: «Det er den gode tonen som har ført til at dette har ordnet seg» (obs. 21.01.16). Det samme bemerket prosessveilederen for kommunene i Rogaland da han tok ordet under det samme møtet. Vedkommende understrekte at kommunene gikk inn i nabosamtalene med ulike utgangspunkt, men at praten mellom dem har ført dem sammen. Han viste videre til betydningen av et stort engasjement og et imponerende samspill på Jæren (obs. 21.01.16).

Samlet ga det ovennevnte fellesskapet en kraft i gruppen som var nødvendig for at deltakerne kunne «bevege seg» fra nuet som de befant seg i, til å se en fremtid som ennå ikke var – en felles ny virkelighet (Wadel, 1999, s. 63). Ytterligere analyse følger i avsnittet under.

En felles virkelighet

I løpet av møterekken bidro prat til å forme og omforme selve ideen om hva den nye kommunen skulle være og bestå av. Deltakerne diskuterte blant annet ordninger med ulike kommunale tjenester, hvor kommunesenteret skulle ligge, og hva som skulle være det nye kommunenavnet. Sammen søkte de etter de beste løsningene for deres felles fremtidige kommune. «I disse møtene sitter vi og blir kjent med hverandre. Vi søker oss frem til hvorfor. Mitt råd er å fortsatt ha det åpent. Flere viktige tema gjenstår» (obs. 09.11.15). Sitatet er hentet fra et møte der en rådmann minnet deltakerne på hvorfor de var samlet, og hva som var formålet. Sitatet er et godt eksempel på hvordan prat mellom kommunene ble betraktet som formende – en iboende kraft til å klargjøre alternativer og etablere en felles agenda (f.eks. Habermas, 1984; Pollitt, 2001).

Under samtalene mellom kommunene på Jæren var arbeidet med den skriftlige intensjonsavtalen sentral. En gruppe deltakere betraktet intensjonsavtalen nærmest som et salgsdokument. Denne gruppen ønsket en intensjonsavtale som på best mulig måte skulle «selge» kommunesammenslåing. Et illustrerende argument var: «Skal vi selge smøret, må det være godt» (obs. 29.09.15), og «Tenk på hva vi skal selge» (obs. 09.11.15). Andre deltakere var mer opptatt av å etablere en verdinøytral intensjonsavtale der det i større grad var opp til innbyggerne å gjøre seg opp en mening om kommunesammenslåing. Et eksempel på de ulike interessene er hentet fra et møte 9. november 2015: «Vi må få folk til å tro», sa en av dem, og en annen svarte: «Vi må heller få folk til å bli trygge (...)» (obs. 09.11.15). Andre sitater som viste til intensjonsavtalens innhold, var som følger: «Vi må aldri gi uttrykk for at vi pynter bruden» (obs. 09.11.15), «Vi må kalle en spade for en spade (obs. 19.10.15) og «Vi ønsker en åpen og ærlig prosess (...) vi vil vise hva som kan forbedres» (obs. 19.11.15). Det ble tilnærmingen til den sistnevnte gruppen som fikk forrang i den endelige intensjonsavtalen.

Senere ble det diskutert i nærmere detalj hva den nye virkeligheten – den nye kommunen – skulle bestå av. Her følger et utdrag fra observasjonsnotatene:

Styringsgruppen er samlet i Klepp Rådhus. Gjennom dagens samling er formålet å diskutere den nye kommunens rolle som samfunnsutvikler. Første tema er «Areal, utbygging og sentrumsstruktur». For at alle skal bli kjent med hverandres fordeler og utfordringer, innledes saken med at hver ordfører presenterer sin kommune. Gjennom presentasjonene etableres en samtale dem imellom der de ser hvilke utfordringer en storkommune kan løse. For eksempel ligger området «Tjøtta» (Klepp kommune) for nært

Bryne (som er et tettsted i Time kommune) til at Klepp kommune får området regulert og godkjent som tettsted fra statsforvalteren. Videre har Hå kommune 90 dekar ledig til industriområde. De viser også til «Stokkelandsmarka» og bemerker det som et sted det i fremtiden vil være muligheter for boligtomter (obs. 19.10.15).

Utdraget viser hvordan deltakerne gjennom utveksling av argumenter og vurderinger ble kjent med hverandres fordeler og ulemper, styrker og svakheter. «Hva er Time kommune gode på? Vi må få frem det beste fra alle – det må være en intensjon!» (obs. 29.09.15). Gjennom prat synliggjorde kommunene egne og andres ressurser (styrker og svakheter) og konkluderte med hvilke ordninger de ønsket å ta med seg over i deres nye felles kommune. Når det gjaldt økonomisk trygghet for idrettslag, konkluderte for eksempel kommunene med at Hå kommune hadde den beste ordningen (obs. 09.11.15). En deltaker beskrev arbeidet på denne måten: «Vi river ned alle tre kommunene og bygge opp en fremtidsretta kommune» (obs. 18.01.16).

Beskrivelsen over kan forstås i lys av begrepet «sensegiving»: hvordan aktører bidrar med kunnskap som påvirker konstruksjon av deres oppfattelse av den nye organisasjonen (Gioia & Chittipeddi, 1991, s. 442). Deltakerne pekte med andre ord på muligheter og utfordringer for videre drift i sin egen kommune, men også for nye Jæren kommune. Det var gjennom denne prosessen at deltakerne pratet sammen og skapte mening om en ny felles orden.

Et sentralt og interessant funn som understreker pratens rolle ved etableringen av en felles virkelighet, er hvordan enkelte deltakere endret mening om kommunesammenslåing. En deltaker beskrev holdningsendringen på følgende måte: «I oppstarten var jeg skeptisk, men gjennom deltakelse i disse møtene så langt ser jeg lys i enden av tunnelen. Det er en mulighet for en felles fremtid. Vi skal bety noe for landet og vise igjen – vise den jærske 'ända'» (obs. 09.11.15). En annen sa: «Det er vanskelig å være imot. Er vi én kommune, er det lettere å gjøre en god prosess. Jeg tror derfor på mange gode avgjørelser her» (obs. 13.01.16). Et siste eksempel er hentet fra et møte der deltakerne pratet om mindre kommunale tjenester som blant annet kommunejordmor og -psykolog. I den forbindelse sa en deltaker: «Jeg er på gli, ser at her er det noe» (obs. 09.11.15).

Observasjonene og sitatene som er gjengitt over, kan forstås som en transformasjon der enkelte deltakere gradvis endrer holdning til saken som diskuteres. Nettopp ved å prate sammen skapes det rasjonale for en felles virkelighet – en ny kommune og dens innhold. På grunn av nabopratsens tidsramme får meningsskapingen skje gradvis. Prosessen kan gjerne beskrives som «sensebreaking» – eller meningsbrekking (Pratt, 2000, s. 464 i Maitlis & Christianson, 2014.). Meningsbrekking viser her til hvordan deltakernes opprinnelige mening om kommunesammenslåing brytes ned på grunn av deres deltakelse i en gruppe der det eksisterer en annen dominerende, konstruert virkelighet. Meningsbrekking viser også til hvordan deltakerne revurderte sin forståelse og oppfatning, og der enkelte tilpasset seg og «endret retning» i sammenslåingsspørsmålet (Pratt, 2000, s. 464 i Maitlis & Christianson, 2014.)

Proessen beskrevet ovenfor kan også forstås i lys av Habermas tese om deliberasjon og det rasjonelle argument. Gjennom en åpen og tvangsfri samtale inkluderes alle deltakernes preferanser i et forsøk på å danne en felles forståelse og enighet. Ifølge Habermas vil en slik prosess føre til at det beste argumentet vinner over de mindre gode (Eriksen & Weigård, 2003; Habermas, 1984; Rommetvedt, 2006).

Avslutningsvis vil jeg understreke at de ovennevnte forholdene (etablering av et fellesskap og en felles virkelighet) som lot seg identifisere som fremtredende effekter av prat, ikke

er gjensidig utelukkende. De inngår i et samspill og er heller mer eller mindre overlappende. For eksempel kan arbeidet med å etablere en felles virkelighet forsterke relasjoner mellom deltakerne og deres opplevelse av tilhørighet og fellesskap. På samme måte kan tillitsnære relasjoner og opplevelsen av å tilhøre et fellesskap forsterke ønsket om å etablere en felles virkelighet. Det er også slik at i de tilfeller der det er større avstand mellom involverte aktører og færre kontaktflater, vil prat med større rimelighet kunne kategoriseres som produksjon av ideologi. Praten mellom kommunene vil da vært preget av lav grad av forpliktelse, eierskap og engasjement. Deltakerne vil også i mindre grad vært opptatt av å dele kunnskap og informasjon. De vil heller vært opptatt av å forsvare egne preferanser. Samlet ville dette redusert eller blokkert muligheten for å utvikle eller prate seg frem til felles standpunkt eller agenda (Nygård & Holmen, 2020). Mine analyser støtter ikke et slikt perspektiv. Samtidig finnes det eksempler på andre naboprater der prat ble anvendt som et middel for produksjon av ideologi.⁷ Dette var også akseptert av reformatoren. Det fulgte nemlig ingen skriftlige bemerkninger ved reformen som regulerte, begrenset eller kommenterte denne valgmuligheten (Nygård, 2021). Nettopp derfor kunne kommuner gjennomføre naboprater uten en faktisk intensjon om kommunesammenslåing. Formålet med deltakelse var i slike tilfeller å innfri plikten om å prate med en nabokommune samt å kunne dokumentere dette som «bevis» til statsråden. Om nabopraten var organisert over en lengre møterekke med nøye avveide temaer og sterkt involverte deltakere eller som en kort telefonsamtale mellom to ordførere, spilte ingen rolle. Praten var gjennomført. Et eksempel på en naboprater som i større grad er treffende innenfor denne kategorien, er nabopraten på Nord-Jæren mellom Stavanger, Sandnes og Sola kommune. For enkelte av disse kommunene var deltakelsen i nabopraten strategisk. Formålet var utelukkende å innfri reformens utredningsplikt og produsere et nøytralt prinsippdokument som skulle tjene som informasjon til innbyggerne i kommunene (Nygård & Holmen, 2020; Nygård, 2021).

Prat som reformgrep

Formålet med reformer er å forbedre organisasjonenes funksjonsmåte og resultater (Brunson & Olsen, 1990, s. 11). For å lykkes må da beslutningen om en reform transformeres til praktisk politikk og resultater i tråd med reformens mål og reformatorens intensjoner (Nygård, 2021). Her peker Egeberg og Trondal (2018) på tre nøkkelvariabler innenfor organisasjoner som både er manipulerbare og operasjonaliserbare, og som av den grunn vil muliggjøre eller begrense reformprosesser. Variablene er formell struktur, fysisk struktur og demografi (Egeberg, 1984; Egeberg & Trondal, 2018). Denne studien støtter langt på vei denne tilnærmingen. Samtidig viser studien hvordan reformatoren ved planlegging og gjennomføring av reformer ikke alltid besitter all kunnskap om alle forhold. Reformatoren vet ikke alltid hvor reformprosessen beveger seg, eller hvor den ender. Vedkommende har heller ikke fullstendig oversikt over hvilket mulighetsrom ulike reformgrep gir involverte aktører.

Med dette bakteppet og med de funn denne artikkelen løfter frem, er det grunnlag for å stille spørsmål ved om prat bør inkluderes som en variabel som muliggjør eller begrenser reformprosesser. Det er særlig to forhold ved kommunereformen som aktualiserer dette spørsmålet. Det første er pratens karakter og dens effekter i de lokale prosessene mellom kommuner. For eksempel viser denne studien hvordan prat skapte fremdrift i reformarbei-

7. Samlet er det registrert 74 utredninger og 152 intensjonsavtaler fra reformperioden 2014–2017 (Kompetansesenter for distriktsutvikling, 2017a, Kompetansesenter for distriktsutvikling, 2017b). Reformens resultat ble 47 nye kommuner. Det er så langt ikke foretatt analyser som viser fordelingen av caser mellom artikkelens to teoretiske tilnærminger.

det, modning i kommunenes ambisjoner og ikke minst etablerte et fellesskap og forpliktelser. Det andre forholdet som aktualiserer spørsmålet om prat bør inkluderes som en variabel som muliggjør eller begrenser reformprosesser, er reformatorens mer eller mindre bevisste plassering av (nabo)prat som reformgrep (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2015, 2016a). Det sistnevnte kan implisere et forsøk (og gjerne det eneste mulige) på sentral styring ved en reform utformet med betydelig grad av lokal autonomi (Nygård, 2021).

Dersom prat inkluderes som en variabel og inngår i diskusjoner rundt utformingen av fremtidige reformer, anerkjennes ikke bare formell struktur og dens effekter på aktørers atferd. Da vil også betydningen av mikroprosesser mellom involverte aktører, hva aktører gjør eller skaper sammen, fremstå som særlig viktig for reformers gjennomføring og utfall (Becker, 1986, sitert i Hallett & Ventresca, 2006, s. 216).

Konklusjon og avsluttende refleksjoner

Basert på to teoretiske tilnærminger til prat har jeg i artikkelen analysert pratens rolle og betydning i nabosamtalene mellom Time, Klepp og Hå kommune ved gjennomføringen av kommunereformen.⁸ Artikkelen anliggende har vært å bidra med innsikt i og forståelse for hvordan prat kan få betydning ved gjennomføring av reformer, samt betingelser som bør være til stede for at prat med større sannsynlighet skal lykkes som reformgrep.

Artikkelens analyse viser at hensikten med praten mellom utvalgte kommuner ikke var å produsere ideologi eller oppnå legitimitet i deres omverden uten ambisjoner for handling (Brunsson, 2002). Hensikten med nabopraten var heller å etablere en proaktiv og skapende prosess – et forsøk på å etablere en felles mening eller en meningsfull orden og forståelse av en situasjon (f.eks. Habermas, 1984; Klemsdal, 2013, s. 57; Pollitt, 2001). Kort oppsummert: Analysen viser at prat mellom utvalgte kommuner var handlende. Det var nettopp gjennom samtaler (ved å utføre naboprater) at reformen ga kommunene mulighet til endring, og det var nettopp denne muligheten artikkelens utvalgte kommuner valgte å gripe (f.eks. Cunliffe, 2009, s. 70).

Spesielt viser artikkelen at praten mellom de utvalgte kommunene resulterte i to forhold. For det første førte praten til et styrket *fellesskap* på tvers av organisatoriske grenser. Ved gjentatt møtepunkt over en lengre reformperiode ga deltakerne uttrykk for forpliktelser til et felles arbeid. Deltakernes atferd og muntlige språkføring forsterket også deres relasjon til hverandre og grad av psykologisk trygghet i gruppen. For det andre førte praten mellom utvalgte kommuner til en transformasjon der enkelte deltakere endret sin argumentasjon og holdning til spørsmålet om kommunesammenslåing. Samlet etablerte dette en *felles virkelighet* og forståelse av hva den nye kommunen skulle være og bestå av. En tilnærmet lik forståelse mellom deltakerne forsterket videre muligheten for et vellykket reformforsøk.

Artikkelens funn tilbyr verdifull innsikt som overordnet kan styrke og utvide reformatorens forståelse av pratens rolle og betydning ved gjennomføring av reformer, både som prosess og politisk styringsmekanisme. Mer generelt aktualiserer artikkelen prat som et interessant aspekt innenfor organisasjoners liv som i større grad bør inkluderes i forskning (Christensen et al., 2020; Hallett & Ventresca, 2006). Samtidig ville et komparativ design,

8. Det er viktig å være oppmerksom på at det gjennom reformperioden var ulike varianter av nabopraten rundt om i landet. Enkelte kan plasseres innenfor kategorien «hykleri» (Nygård & Holmen, 2020). Andre gikk sakte frem eller strandet på grunn av politiske uenigheter (f.eks. Brattli, 2015; Endresen, 2014; Falch, 2016; Hakvaag, 2016; Hegbom, 2016; Kausland, 2015; Sanderød, 2016).

der jeg studerte naboprater som både resulterte i hykleri og handling, i større grad synliggjort betydningen av lokale betingelser for pratens resultat. Det ville også vært interessant å sammenligne caser der nabopraten ble en suksess, og de betingelsenes som i disse tilfellene fremstod som forutsetninger for resultatet.

Epilog: Hvordan gikk det på Jæren?

Det er en iskald januarmorgen. På rådhuset i Hå kommune er representanter fra styringsgruppen, statsforvalterens kontor, ulike kommunale administrasjonsansatte, journalister og andre interesserte samlet. Styringsgruppen sitter rundt flere bord plassert i en hesteskoformasjon. Foran dem ligger eksemplarer av en felles utformet intensjonsavtale, fremdeles varme etter kopimaskinen. Det deles ut penner, samtlige blar opp avtalens siste side og signerer intensjonsavtalen for Jæren kommune (obs. 21.01.16).

Observasjonsnotatet er hentet fra siste møte i nabosamtalene på Jæren. Etter samlingen ble intensjonsavtalen og en brosjyre med informasjon om kommende folkeavstemning trykket opp og distribuert til alle innbyggerne i kommunene. Formålet med intensjonsavtalen var at den skulle tjene som beslutningsgrunnlag for innbyggerne. Frem mot folkeavstemningene ble det mobilisert grupperinger innenfor både ja- og nei-siden i saken. I dette arbeidet samarbeidet innbyggere og politiske aktører. Mobiliseringen ga store avtrykk både i lokalaviser og i sosiale medier.

Folkeavstemningen ble avholdt 25. april 2016. Spørsmålet til innbyggerne i kommunene var: «Skal Hå, Klepp og Time kommune saman etablera ein ny Jæren kommune?» I Time kommune ble det flertall for sammenslåing, 56,4 %. Oppslutningen blant innbyggerne var 53,8 %. Blant Klepp kommunes innbyggere var det også flertall for Jæren kommune. Her var 73,2 % for kommunesammenslåing, og oppslutningen var 57,4 %. I Hå kommune ble det derimot størst oppslutning for nei-siden. Hele 74,5 % var negative til kommunesammenslåingen, og oppslutningen var 60,1 % (Kompetansesenter for distriktsutvikling, 2017c).

Ved folkeavstemningens samlede resultat strandet den nye storkommune på Jæren. Folkets stemmer trumfet resultatet av den politiske praten. Likevel, og til tross for det endelige resultatet, har trolig praten mellom kommunene på Jæren ført dem nærmere hverandre og gitt dem et annet utgangspunkt dersom spørsmålet om kommunesammenslåing igjen skulle dukke opp på den politiske dagsordenen. Antakelsen om pratens overordnede verdi understøttes blant annet av følgende uttalelse: «Naboprater er noe Time, Klepp og Hå burde hatt uansett om reformen var eller ikke» (obs. 13.01.16).

Referanser

- Ahrne, G. (2009). *Social Organizations: Interaction inside, outside and between organizations*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781446222300>
- Ahrne, G. (2014). *Samhället mellan oss: om vänskap, kärlek, relationer och organisationer*. Liber.
- Bergensavisen. (2014, 15. mai). Oppfordrer til naboprater, *Bergensavisen*, s. 9.
- Brattli, S. E. (2015). *Rasjonell, forhandlet eller anarkisk? Kommunereformprosessen på Haugalandet, 2014-2015*. Mastergradsavhandling. Universitetet i Oslo. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/45318>
- Brunsson, N. (1985). *The Irrational Organization: Irrationality as a Basis for Organizational Action and Change*. John Wiley & Sons. <https://doi.org/10.3917/mana.172.0141>
- Brunsson, N. (2002). *The Organization of Hypocrisy: Talk, Decisions and Actions in Organizations* (2 utg.). Abstrakt forlag.

- Brunsson, N. (2003). Organized Hypocrisy. I B. Czarniawska & G. Sevón (red.), *The Northern lights: organization theory in Scandinavia* (s. 201–222). Liber Abstrakt.
- Brunsson, N. & Olsen, J. P. (1990). *Makten att reformera: Intressen, institutioner och näringspolitik*. Carlssons.
- Buvik, K., Skatvedt, A. & Baklien, B. (2020). Feltsamtaler som datakilde i kvalitativ samfunnsforskning. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 61(3), 222–240. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2020-03-02>
- Christensen, L. T., Morsing, M. & Thyssen, O. (2020). Talk–Action Dynamics: Modalities of aspirational talk. *Organization Studies*, 42(3), 407–427. <https://doi.org/10.1177/0170840619896267>
- Cunliffe, A. L. (2009). *A very short, fairly interesting and reasonably cheap book about management*. Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446280317>
- Danermark, B., Ekström, M., Jakobsen, L. & Karlsson, J. (2005). *Explaining Society: An Introduction to Critical Realism in the Social Sciences*.
- Dey, I. (2004). Grounded theory. I C. Seale, G. Gobo, J. F. Gubrium & D. Silverman (red.), *Qualitative research practice*. SAGE publications.
- Edmondson, A. C. & Lei, Z. (2014). Psychological Safety: The History, Renaissance, and Future of an interpersonal construct. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 1(1), 23–43. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-031413-091305>
- Egeberg, M. (1984). *Organisasjonsutforming i offentlig virksomhet*. Aschehoug.
- Egeberg, M. & Trondal, J. (2018). *An Organizational Approach to Public Governance. Understanding and Design*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198825074.003.0001>
- Endresen, J. A. (2014). *Fornuft og følelser – en studie av kommunesammenslåingen mellom Ølen og Vindafjord*. Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo. https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/40295/1/Endresen_Master.pdf
- Eriksen, E. O. & Weigård, J. (2003). *Understanding Habermas: communicative action and deliberative democracy*. Continuum.
- Falch, A. B. (2016). Kommunereformen i Mosseregionen. I J. E. Klausen, J. Askim & S. I. Vabo (red.), *Kommunereform i perspektiv* (s. 89–103). Fagbokforlaget.
- Gioia, D. A. & Chittipeddi, K. (1991). Sensemaking and sensegiving in strategic change initiation. *Strategic Management Journal*, 12(6), 433–448. <https://doi.org/10.1002/smj.4250120604>
- Guillemín, M. & Gillam, L. (2004). Ethics, reflexivity and “ethically important moments” in research. *Qualitative Inquiry*, 10(2), 261–280. <https://doi.org/10.1177/1077800403262360>
- Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action*. Beacon Press.
- Hakvaag, T. C. (2016). *Kommunereform i ytre-Ryfylke*. Mastergradsavhandling. Universitetet i Stavanger. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2411797>
- Hallett, T. & Ventresca, M. J. (2006). Inhabited institutions: Social interactions and organizational forms in Gouldner’s Patterns of Industrial Bureaucracy. *Theory and society*, 35(2), 213–236. <https://doi.org/10.1007/s11186-006-9003-z>
- Hegbom, S. M. (2016). *Kommunereformen på Øvre Romeriket*. Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/51794>
- Hetland, T. (2016, 08. januar). Jæren er Sanners håp, *Stavanger Aftenblad*. <https://www.aftenbladet.no/>
- Iversen, B. (2014, 14. mai). Sanner ber kommuner om å starte nabopraten. *NTB*.
- Kausland, I. S. (2015). *Kommunesammenslåingsprosessen i Stokke kommune 2013–2015*. Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/45370>
- Klemsdal, L. (2013). *Hva trenger vi ledere til? Organisering og ledelse i komplekse arbeidssituasjoner*. Gyldendal akademisk.
- Klemsdal, L. & Kjekshus, L. E. (2019). Designing Administrative Reforms for Maintaining Trust. *International Journal of Public Administration*, 1–9. <https://doi.org/10.1080/01900692.2019.1694540>
- Kommunal- og forvaltningskomiteen. (2015). *Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen om kommuneproposisjonen 2016*. (Innst. 375 S, 2014–2015). <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/instillinger/stortinget/2014-2015/inns-201415-375.pdf>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2014). *Innvitasjon til å delta i reformprosessen*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Invitasjon-til-a-delta-i-reformprosessen1/id766305/>

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2015). *Kommunereform: Meldingsdel i kommuneproposisjonen 2015*. (Prop. 95 S, 2015). https://www.regjeringen.no/contentassets/b1ac3420d8ab44f99558775f132d9cf2/meldingsdel_kommunereform_og_vedlegg.pdf.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2016a). *Endringer i kommunestrukturen*. (Prop. 96 S, 2016–2017). <https://www.regjeringen.no/contentassets/6381fed4b86d4d779c26eaf69e6f3fcd/no/pdfs/prp201620170096000ddpdfs.pdf>.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2016b). *Kommuneproposisjonen 2016*. (Prop. 121 S, 2014–2015). <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-121-s-2014-2015/id2411026/>.
- Kompetansesenter for distriktsutvikling. (2017a). *Intensjonsavtaler: Intensjonsavtaler om kommunesammenslåing i kommunereformen*. <https://distriktssenteret.no/artikkel/intensjonsavtaler/>
- Kompetansesenter for distriktsutvikling. (2017b). *Utredninger av mulige sammenslåinger: Rapporter og utredninger som handler om mulige kommune- og regionsammenslåinger*. <https://distriktssenteret.no/artikkel/utredninger-av-mulige-kommunesammenslainger/>
- Kompetansesenter for distriktsutvikling. (2017c). *Folkeavstemninger om kommunesammenslåing*. <https://distriktssenteret.no/kommunereformen/folkeavstemninger/>
- Maitlis, S. & Christianson, M. (2014). Sensemaking in Organizations: Taking stock and moving forward. *The Academy of Management Annals*, 8(1), 57–125. <http://dx.doi.org/10.1080/19416520.2014.873177>
- Martela, F. (2015). Fallible Inquiry with Ethical Ends-in-View: A Pragmatist Philosophy of Science for Organizational Research. *organizational Studies*, 36(4), 537–563. <https://doi.org/10.1177/0170840614559257>
- Meyer, J. W. (2008). Reflections on Institutional Theories of Organizations. I R. Greenwood, C. Oliver, K. Sahlin & R. Suddaby (red.), *The SAGE handbook of Organizational Institutionalism* (s. 790–811). London: SAGE Publications Ltd. doi: <https://doi.org/10.4135/9781849200387.n35>
- Nygård, S. R. (2021). «Man fikk en del pussige konstellasjoner»: organiseringen av kommunereformens gjennomføring og dens betydning for lokale utfall. nr. 565 Doktorgradsavhandling, Universitetet i Stavanger. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2722073>
- Nygård, S. R. & Blindheim, B.-T. (2021). Reformdesign. I K. A. Røvik, B.-T. Blindheim & L. Klemsdal (red.), *Design av organisasjon*. Universitetsforlaget.
- Nygård, S. R. & Holmen, A. K. T. (2020). Negotiating Municipal Merger. Understanding negotiation arenas through perspectives of social order and logics of negotiation. *Scandinavian Political Studies*, 43(1), 46–64. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12159>
- Pollitt, C. (2001). Convergence: The useful myth? *Public Administration*, 79(4), 399–947. doi: <https://doi.org/10.1111/1467-9299.00287>
- Pratt, M. G. (2000). The Good, the Bad, and the Ambivalent: Managing Identification among Amway Distributors. *Administrative Science Quarterly*, 45(3), 456–493. <https://doi.org/10.2307/2667106>
- Rommetvedt, H. (2006). The multiple logics of decision-making. *European political science*, 5(2), 19–208. <https://doi.org/10.1057/palgrave.eps.2210077>
- Sanderød, G. S. (2016). *Kommunereformen i store utkantkommuner: En studie av Stor-Elvdal og Lesja kommune i kommunereformen*. Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/51773>
- Søndeland, G. (2016, 25. februar). Jærordførere fikk Sanners garantier, *Stavanger Aftenblad*, s. 9.
- Timmermans, S. & Tavory, I. (2012). Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. *Sociological Theory*, 30(3), 167–186. <https://doi.org/10.1177/0735275112457914>
- Wadel, C. (1991). *Feltarbeid i egen kultur*. SEEK a/s.
- Wadel, C. (1999). *Kommunikasjon – et mangfoldig samspill*. SEEK a/s.
- Wadel, C. & Wadel, C. C. (2007). *Den samfunnsvitenskapelige konstruksjon av virkeligheten*. Høyskoleforlaget.
- Weick, K. E. (1989). Theory construction as disciplined imagination. *Academy of Management Review*, 14, 516–531.
- Aase, T. H. & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter* (2 utg.). Universitetsforlaget.